

Κανονικό Δίκαιο και Οικογενειακοί Θεσμοί: Εισαγωγικά

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Μία ακόμη συνεργασία με τη διεισδυτική ματιά του Δρος Θεολογίας και Εκπαιδευτικού κ. Αθανασίου Κολιοφούτη εγκαινιάζει σήμερα η “Πεμπτουσία”. Αφορά την εξέταση των οικογενειακών θεσμών υπό το πρίσμα του Εκκλησιαστικού Δικαίου, η οποία συνιστά ένα εξαιρετικά εύχρηστο ποιμαντικό εργαλείο απέναντι στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο θεμελιώδης αυτός κοινωνικός θεσμός από τις σύγχρονες εξελίξεις. Καλή ανάγνωση!

Η Ποιμαντική Αξιοποίηση των Ιερών Κανόνων από τον Σύγχρονο Ποιμένα κατά την Ποιμαντική Αντιμετώπιση των Σύγχρονων Εκτροπών του Οικογενειακού Θεσμού: Συμβολή στην Εφαρμοσμένη Ποιμαντική του Γάμου και της Οικογένειας.

α) Το Πρόβλημα

Οι σύγχρονες εναλλακτικές μορφές γάμου και οργάνωσης του οικογενειακού βίου, οι οποίες προβάλλονται ως έγκυρες δομές κοινωνικής συμβίωσης του σύγχρονου ανθρώπου και δούτια νομοθετικών ρυθμίσεων σταδιακά τυγχάνουν νομικής αναγνώρισης από τα αρμόδια όργανα των σύγχρονων κοσμικών κρατών, ποιμαντικά χαρακτηρίζονται ως εκτροπές, αφού επιχειρούν να εκτρέψουν τον άνθρωπο από το θεσμό της οικογένειας^[1]. Αυτή, κατά τη χριστιανική αντίληψη, συνιστά αναμφισβήτητα την « κατ' οίκον Εκκλησία^[2] ».

Η χαρακτηριστική ευκολία και κυρίως οι λόγοι για τους οποίους ένα αξιόλογο ποσοστό συζευγμένων χριστιανών διαλύει το γάμο του για να επιχειρήσει αργότερα « ελαφρά τη καρδία » έναν ακόμα γάμο η να επιλέξει μια έτερη μορφή συμβίωσης, αποδεικνύει αξιακή αποστασιοποίησή του από τη μυστηριακή διάσταση του γάμου και της οικογένειας που συνάπτεται δι' αυτού. Ταυτόχρονα, η θεσμική επικράτηση του πολιτικού γάμου, τον οποίο κατά το έτος 2012 επέλεξαν περισσότεροι Έλληνες πολίτες απ' όσους έμειναν προσηλωμένοι στην τέλεση θρησκευτικού γάμου^[3], η καθιέρωση μιας εντελώς διαφορετικής εναλλακτικής

μορφής μόνιμης συμβίωσης, πέραν του θρησκευτικού ή πολιτικού γάμου, που ήλθε να εγκαινιάσει το 2008 το « Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης », η προοπτική επέκτασης του συγκεκριμένου συμφώνου και στις περιπτώσεις ομόφυλων ζευγαριών και η αντικατάσταση της διπολικής οικογένειας από τη μονογονεϊκή, διαμόρφωσαν νέα και πρωτόγνωρα κοινωνικά δεδομένα, τα οποία με την σειρά τους μεταφέρουν τον σύγχρονο ποιμένα σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον διαποίμανσης.

Ας μην ξεχνάμε ότι η σχετικοποίηση η και εκμηδένιση των αποστάσεων, η οποία επιτεύχθηκε με τον σταδιακό εκσυγχρονισμό των μέσων μαζικής μετακίνησης, η διεύρυνση της δυνατότητας μεταφοράς κεφαλαίων από τη μια άκρη της γης στην άλλη σε ελάχιστο χρόνο, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του διαδικτύου, η οποία μετέβαλε άρδην την επικοινωνία των ανθρώπων, σε συνάρτηση με το πολύμορφο φαινόμενο της μετανάστευσης, εγκαινίασαν ένα ιδιόμορφο και σαγηνευτικά προβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, εντός των κοινωνιών του οποίου άνθρωποι με διαφορετικές εθνικές, φυλετικές και θρησκευτικές καταβολές καλούνται να συνυπάρξουν. Έτσι, σ' αυτού του είδους τις σύγχρονες πολυπλιτισμικές κοινωνίες, τα αιτήματα για γαμικές σχέσεις μεταξύ χριστιανών και αλλοπίστων αυξάνονται.

Πάμπολλα ερωτήματα αναδεικνύονται σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι σύγχρονοι ποιμένες οφείλουν να αξιολογήσουν ποιμαντικά τις νέες δομές κοινωνικής συμβίωσης του σύγχρονου ανθρώπου και κυρίως την ποιμαντική στρατηγική με την οποία μπορεί να καταστεί επιτυχής εξ αυτών η ποιμαντική καθοδήγηση αυτού του ανθρώπου, με τα συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά. Οι ποιμένες χρειάζονται αναμφισβήτητα ένα σταθερό σημείο αναφοράς. Σήμερα γίνεται παραδεκτό σε συνοδικό επίπεδο ότι « η Εκκλησία οφείλει να μελετήσει εις βάθος τα συγκεκριμένα φαινόμενα και με τη συμβολή στελεχών της, κληρικών και θεολόγων με εξειδικευμένες γνώσεις και λιπαρή θεολογική συγκρότηση, να διαμορφώσει τις θέσεις της, την εκκλησιαστική δηλαδή μαρτυρία της ^[4]». Επισημαίνεται ότι « η Ιερά Σύνοδος αξιοποιώντας τους καρπούς αυτής της μελέτης οφείλει να οργανώσει την υπεύθυνη ενημέρωση του Ιερού Κλήρου της και την πνευματική καθοδήγηση των μελών της με σύγχρονους και πρόσφορους τρόπους^[5] ».

Οι Κανόνες της Εκκλησίας διαφέρουν ουσιαστικά από τους κοσμικούς νόμους, διότι οδηγούν τον άνθρωπο στην πνευματική ωρίμανσή του, στην εσωτερική ελευθερία του από τα πάθη και στην κοινωνία του με τον Τριαδικό Θεό και τα υπόλοιπα μέλη του εκκλησιαστικού σώματος^[6]. Το απαρασάλευτο αγιογραφικό υπόβαθρο των ιερών κανόνων και η επικύρωσή τους από τοπικές και οικουμενικές

συνόδους, οι οποίες εκφράζουν την αλάθητη συνείδηση της Εκκλησίας, τους αναδεικνύουν σε έναν αδιάψευστο οδηγό ποιμαντικής αντιμετώπισης κάθε είδους παρέκκλισης του ορθόδοξου τρόπου ζωής^[7]. Η αντιμετώπιση από την ποιμαίνουσα Εκκλησία κάποιων εκ των παραπάνω ζητημάτων κατά το παρελθόν, στηρίχτηκε στην έκδοση κάποιων καθοδηγητικών εγκυκλίων της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου προς τον κλήρο και το λαό, η εφαρμογή των οποίων φαίνεται πως δεν επέτυχε με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο την επίλυση των προβλημάτων που στόχευε^[8]. Με την έκδοση αυτών των εγκυκλίων τα μέλη της Ιεράς Συνόδου επιχειρούσαν να φέρουν σε αντιπαράθεση τις καινοφανείς πρακτικές του σύγχρονου ανθρώπου με τη διαχρονική πίστη της Εκκλησίας, επικαλούμενα μεταξύ των άλλων και σχετικούς Ιερούς Κανόνες από την παρακαταθήκη της Ιεράς Παραδόσεως.

[1] « Με τον όρο εκτροπή εννοούμε την απομάκρυνση κάποιου από τη κανονική, τη φυσική ή την αρχική του πορεία. » : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών Α.Π.Θ., *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE&dq=.

[2] Για τη θεολογική σημασία που προσλαμβάνει ο όρος αυτός του αποστόλου Παύλου βλ. σχ. π. Θερμός Β., *Η Χαρά της Ζωής και της Δημιουργίας*, Αθήνα 2003, σ. 29.

[3] Βλ. σχ. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, *Δελτίο τύπου φυσικής κίνησης πληθυσμού έτους 2012* : http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A1605/PressReleases/A1605_SPO0

[4] Σκέψεις του σεβασμιώτατου μητροπολίτη Νέας Σμύρνης στην εισήγησή του προς την Ιερά Σύνοδο της Ιεραρχίας της 17/10/2013 με τίτλο « Εκτροπές του οικογενειακού θεσμού εις την σημερινήν πραγματικότητα » : http://www.dogma.gr/default.php?pname=Article&art_id=4034&catid=3.

[5] Όπ. παρ.

[6] Για την ποιμαντική θεώρηση των κανόνων ως « θεραπεία ψυχών » και « ιατρεία παθών » βλ. σχ. π. Καψάνης Γ, *Η Ποιμαντική Διακονία κατά τους Ιερούς Κανόνες*, Αθήνα 2003, σσ. 62-63.

[7] π. Φωτόπουλος Λ., *Ιεροί Κανόνες και Κοσμικοί Νόμοι*, Αθήνα 2010.

[8] Πρόκειται για τις παρακάτω πέντε εγκυκλίους που αφορούσαν κυρίως θέματα τέλεσης πολιτικού γάμου από χριστιανούς: 1) 2309/21-1-1982 Εγκύκλιος της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας « Προς τον ευσεβή ελληνικόν λαόν », Ιερά Σύνοδος της

Εκκλησίας της Ελλάδος, *Αι Συνοδικαί Εγκύκλιοι, τόμος ΣΤ' (1982-1995)*, Αθήνα 2001, σ. 12, 2) 2328 / 20-10-1982 Εγκύκλιος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου με θέμα « Ποιμαντορική μέριμνα της Εκκλησίας εν σχέσει με τον Πολιτικόν Γάμον », όπ. παρ. σ. 40, 3) 2395/5-9-1984 Εγκύκλιος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου σχετικά με τη βάπτισή παιδιών από πολιτικό γάμο, όπ. παρ. σσ. 150-151, 4) 2665/4-11-11998 Εγκύκλιος της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας « Περί της κηδείας των τελεσάντων πολιτικόν Γάμον», Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, *Αι Συνοδικαί Εγκύκλιοι, τόμος Ζ' (1996-2000)*, Αθήνα 2006, σ. 132, 5) Γνωμάτευση της Επιτροπής Νομοκανονικών Ζητημάτων σχετικά με τη δυνατότητα τελέσαντος πολιτικό γάμο να γίνει ανάδοχος, Φραγκιαδάκης Γ., *Ευρετήριο Νομοκανονικών Αποφάσεων της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Εγκρίσει και ευλογία της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήναι 2007, σ.